

Stad & Natuur Almere Jaarverslag 2023

STAD &
NATUUR
ALMERE werkt aan
een groene en
gezonde stad

Stad & Natuur Almere

Jaarverslag 2023

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	4
Inleiding	7
Recreatie: aandacht voor inclusiviteit	9
Educatie: van aanbod op scholen tot projecten	13
Participatie: nieuwe vrijwilligersgroepen	21
Locaties: pijlers voor onze programmalijnen	25
Projecten: extra groene impact in de stad	29
Communicatie: Almeerders betrekken bij onze missie	39
Organisatie: toename projecten en activiteiten	42
Financiën: van project- naar basissubsidie	47
Balans per 31 december 2023	51
2023 in cijfers	52
Bijlage 1 Nevenactiviteiten directeur-bestuurder en Raad van Toezicht	54
Bijlage 2 Inkomsten bedrijven en fondsen	55
Colofon	57

Voorwoord

Een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van onze inwoners, ze het plezier en de waarde van natuur laten beleven. Ze tegelijkertijd het belang van een goed milieu laten ervaren en laten zien hoe ieder van ons daaraan kan bijdragen. Van wat duurzaamheid is en de invloed die we daarop kunnen uitoefenen, hoe dichtbij dat allemaal is. En dat op een speelse manier. Dat is wat Stad & Natuur moet doen en in 2023 weer op een impactvolle manier heeft gedaan.

Met lessen, leerlijnen en leskisten, met workshops en excursies, met stage- plaatsen en praktijkopdrachten heeft Stad & Natuur met haar educatieprogramma ruim zevenentwintigduizend kinderen en jongvolwassenen bereikt. Ook de recreatieve activiteiten trokken dit jaar weer vele duizenden Almeerders. Die daar niet alleen plezier aan beleefden, maar ook werden gestimuleerd in hun nieuwsgierigheid.

Daarbij kan Stad & Natuur beschikken over een grote diversiteit aan locaties, verspreid over de hele stad. Van het Vroege Vogelbos tot het Upcyclecentrum, van de Beestenbende tot de Kemphaan, van het Den Uylpark tot het Almeerderstrand en van het natuurbelevingcentrum de Oostvaarders tot de Appelboomgaard. Zo is Stad & Natuur voor elke inwoner altijd dichtbij, waarmee de organisatie zich onderscheidt van elk ander natuur- en educatie-centrum in Nederland. Almere is (ook) daarin uniek.

Meer dan tweehonderdduizend bezoekers vonden in 2023 hun weg naar deze locaties! Die bijdrage levert Stad & Natuur in samenwerking met tal van organisaties in Almere, binnen en buiten het onderwijs. Met vele basisscholen, het middelbaar beroepsonderwijs, het voortgezet onderwijs en het hoger beroepsonderwijs. En niet te vergeten het Praktijk- en Innovatiecentrum Circulaire Economie. Met organisaties als (niet limitatief) IVN Almere, Vogel- en Natuurwacht Flevoland, Sterrenwacht Almere, Erfgoedhuis Almere, De Schoor, Staatsbosbeheer, DuurzaamDoor, GGD Flevoland, Almere City Marketing, Jong Leren Eten Flevoland en Nationaal Park Nieuw Land. Door deelname aan festivals als Kidsproof, Buitenlol en Ouder & Kind, activiteiten zoals de E-waste Race en de Textielrace, middels participatie in Andersom Almere en in platforms. Stad & Natuur voelt zich rijk met de samenwerking met al deze partners in onze stad.

Met een compact team van bevlogen medewerkers (nog geen 22 fte) geeft Stad & Natuur inhoud aan haar missie, waarbij zij zich ondersteund weet door ruim honderd enthousiaste vrijwilligers.

Ik wens u veel leesplezier met dit jaarverslag, dat een gedegen weergave biedt van wat Stad & Natuur in het voorbije jaar heeft ondernomen. Bij het lezen kunt u zich regelmatig verwonderen over de veelheid en diversiteit aan activiteiten. Hopelijk ziet u ook de kwaliteit ervan, en wellicht is het een aanzet om zelf ook deel te nemen. U bent van harte welkom!

Als ik dit voorwoord schrijf, is het begin mei en is het programma voor 2024 al maanden in uitvoering. Met onder meer de start van het ambitieuze Schooltuinenproject en de introductie van onze elektrische Stad en Natuur bus. Ook kijken we uit naar de uitbreiding van Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders: een verrijking voor het educatieve programma én een geweldige bezoekerslocatie voor de natuurliefhebber. Onderweg naar weer een impactvol jaar.

Cees Okkerse
Voorzitter Raad van Toezicht Stad & Natuur Almere

STAD &
NATUUR
ALMERE werkt aan
een groene en
gezonde stad

Stad & Natuur werkt volgens de programmalijnen recreatie, educatie en participatie.

Inleiding

Stad & Natuur wil zoveel mogelijk inwoners van Almere betrekken bij hun groen-blauwe omgeving. Dat doen we via drie programmalijnen – recreatie, educatie en participatie – en door het uitvoeren van een breed scala aan projecten. Sinds 2009 is Stad & Natuur actief als zelfstandige stichting; voor die tijd waren onze werkzaamheden ondergebracht bij de gemeentelijke afdeling Natuur- en Milieueducatie.

Met een groeiend aanbod aan educatieve en recreatieve activiteiten op het gebied van natuur, milieu, gezondheid, duurzaamheid en circulariteit bereiken we elk jaar vele duizenden Almeerders, van jong tot oud. We doen dat op zeven unieke locaties verspreid over Almere én op tal van andere plekken in de stad. Zo brengen we de natuur dichterbij de mensen, en de mensen dichterbij de natuur.

Via onze programmalijn recreatie organiseren we het hele jaar door uiteenlopende publieksactiviteiten en -evenementen. Van vaste publiekstrekkingen zoals de Lentefeesten op de kinderboerderijen tot het nieuwe festival Buitenlol waar dit jaar zo'n 750 bezoekers met én zonder beperking op af kwamen. Festival Spot bij Natuurbelevingscentrum de Oostvaarders trok dit jaar zelfs een recordaantal van 1500 bezoekers! Totaal zijn er zo'n 210.000 bezoekers op onze locaties en bij onze activiteiten geweest.

Met onze educatieve programma's richten we ons op het Almeerse basis-, voortgezet- en beroepsonderwijs. Via lessen, workshops, materiaalpakketten en stages maken kinderen en jongeren kennis met de Almeerse natuur en verdiepen ze zich in thema's als duurzaamheid, groen, gezondheid en lokaal eten. In 2023 trokken we met onze programmalijn educatie ruim 26 duizend leerlingen en studenten.

Ook met onze programmalijn participatie bereiken elk jaar weer veel Almeerders. Naast het vrijwilligerswerk valt onder deze programmalijn ook de ondersteuning die wij bieden aan Almeerse (groene) verenigingen en hun activiteiten. Dit jaar hebben we via verschillende kanalen nieuwe vrijwilligers aan onze organisatie kunnen verbinden. Eind 2023 waren er zo'n 100 vrijwilligers regelmatig bij onze activiteiten betrokken en ruim 60 bij eenmalige projecten.

Daarnaast hebben we dit jaar tal van projecten uitgevoerd om Almeerders nog meer te verbinden met de natuur in hun omgeving. Variërend van de ontwikkeling van educatieve programma's op het Almeerderstrand tot ons schooltuinenproject, dat een essentiële verdieping biedt op onze voedseducatie-activiteiten.

Uitgangspunt bij al ons werk is dat iedereen de unieke natuur van Almere kan ontdekken en beleven. Dat doen we niet alleen, maar samen met diverse lokale en regionale partners. Samen kunnen we doelen realiseren die anders onmogelijk zouden zijn!

Het eventenseizoen werd geopend met het drukbezochte Lentefeest in het Vroege Vogelbos.

Recreatie: aandacht voor inclusiviteit

Via ons recreatieprogramma stimuleren we inwoners van Almere om de natuur in en rondom hun stad te ervaren en te beleven, op een laagdrempelige manier. In 2023 hebben we weer tal van activiteiten en evenementen georganiseerd, waar ruim 20.000 deelnemers zijn geteld. Niet alleen op onze locaties, maar ook op andere plekken in de stad. Zo konden Almeerders van alle leeftijden genieten, leren én zich laten inspireren door de thema's groen, gezondheid en duurzaamheid.

Workshops en excursies

In de vakanties heeft onze Buiten(w)eter verschillende inhoudelijke excursies gegeven, onder meer over nachtvlinders en kriebelbeestjes. Er kwamen veel bezoekers op af. Een ander groot succes waren de workshops 'Natuurfotografie met je mobiele telefoon', die we voor het tweede jaar organiseerden in samenwerking met fotograaf Erwin Budding. Deelnemers, jong en oud, leerden de natuur op een andere manier te bekijken en met hun smartphone vast te leggen. Alle workshops waren al ver van tevoren uitverkocht.

Evenementen

Naast onze vaste publiekstrekkingen zoals de vakantiemiddagen, de Lentefeesten op de kinderboerderijen, het Zomerfestival op de Kempphaan en het Herfstfeest in het Vroege Vogelbos waren er ook dit jaar weer enkele uitschieters.

Traditiegetrouw traptten we het eventenseizoen af met het Lentefeest in het Vroege Vogelbos. Na een periode van regen scheen de zon volop, wat resulteerde in zo'n 2500 bezoekers. Later in april organiseerden we het nieuwe festival Buitenlol. Een samenspeelmiddag voor iedereen met en zonder beperking. In en rondom het Zintuigenbos waren er workshops die de bezoekers uitdaagden hun zintuigen aan het werk te zetten. Zo'n 750 bezoekers wisten het festival te vinden, waaronder een aantal mensen met een zichtbare beperking. Sommige (groot)ouders met een beperking gaven aan dat ze het prettig vonden om nu ook eens met hun (klein)kinderen mee te kunnen naar een activiteit in de natuur. Een mooi neveneffect! In het najaar was er veel belangstelling voor onder andere het Herfstfeest, de Kriebelbeestjesdag en de Nacht van de Nacht.

Enkele evenementen waren dit jaar helaas minder succesvol, voornamelijk door het weer. Zo trok het Kriebelbeestjesfestival in het voorjaar weinig bezoekers vanwege slechte weersvoorspellingen. Op de Bijen- en Insectendag in juli was het juist extreem warm, waardoor mensen wegbleven. Ook in juni zorgden hoge temperaturen voor een lage opkomst bij het nieuwe evenement 'Onder de appelbomen' in het Cascadepark: daar kwamen slechts dertig bezoekers op af.

Evenementen in de stad

Behalve op eigen evenementen was Stad & Natuur ook te vinden op evenementen van andere organisatoren in Almere. We gaven onder meer workshops op het Kidsproof Festival, het Ouder en Kind Festival, het Kersenbloesemfeest en de open dagen van Stichting BOT. Op deze manier zijn we ook zichtbaar op andere plekken in de stad en bereiken we een groter en ander publiek.

Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders

Bij Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders trokken dit jaar diverse activiteiten en evenementen grote aantallen bezoekers. Zo was de Sterrenkijkavond in samenwerking met Stichting Sterrenwacht Almere eind februari helemaal uitverkocht. Een ander hoogtepunt was Festival Spot op Tweede Pinksterdag, dat een recordaantal van 1500 bezoekers trok. Het resulteerde tevens in een goede omzet voor organisatie en horeca. Ook op Wereld Trekvogeldag in mei kwamen veel mensen af. Verder was er veel interesse voor de expositie 'Oostvaardersplassen 120.000 jaar geleden' in het auditorium van het Natuurbelevingcentrum, een samenwerking met erfgoedhuis Almere en Stadsarcheoloog Wouter Smith. Tussen juli en november trok de tentoonstelling 2500 tot 3000 bezoekers. En op de laatste zaterdag van de zomervakantie werd Theater aan de Plas goed bezocht. De opkomst bij het nieuwe duurzaamheidsfestival Footprint Fest op 14 oktober in het Kotterbos viel tegen; de oorzaak is niet helemaal duidelijk.

Activiteiten in de vakanties

Bij Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders hebben we dit jaar voor het eerst de activiteiten in de schoolvakanties geclusterd. Zo konden kinderen in de meivakantie op woensdag en zondag vogel- en insectenhuisjes timmeren, uilenballen pluizen, mee met een kinderexcursie, een kindercollege volgen en de Wijze Uilenspeurtocht lopen. In augustus waren er voor kinderen op zondagochtend de 'Oostvaarderspraatjes', waarbij dierenverhalen werden verteld, gecombineerd met activiteiten of een muziekvoorstelling. Op woensdagmiddagen konden kinderen waterbeestjes vangen tijdens de WOW-middagen (Wildernis Onder Water). Daarnaast was er een grote festivaltent waar externe ondernemers publieksactiviteiten konden organiseren met een link met de natuur en duurzaamheid. Er waren bijvoorbeeld yogalessen, stiltewandelingen en vintagemarkt. In de kerstvakantie is er een kinderexcursie georganiseerd en een voorstelling over de natuur.

Het Kotterbos wordt vanaf dit jaar ook ingezet voor evenementen, zoals Theater aan de Plas.

Educatie: van aanbod op scholen tot projecten

Met onze educatieve programma's richten wij ons op het Almeerse basis-, voortgezet- en beroepsonderwijs. We bieden lessen en workshops, leskisten, materiaalpakketten, schoolreizen en stage-/afstudeerplekken. Leerlingen en studenten maken zo kennis met de Almeerse en Flevolandse natuur en verdiepen zich in thema's als duurzaamheid, groenblauwe biodiversiteit, gezondheid en lokaal voedsel. In 2023 namen circa 24.000 leerlingen in het primair onderwijs deel aan ons programma en ongeveer 2300 in het voortgezet- en beroepsonderwijs.

EDUCATIEPROGRAMMA PRIMAIR ONDERWIJS

Het seizoen barstte goed los in februari, met een vol en drukbezocht programma in de Week van de Circulaire Economie. Na de voorjaarsvakantie bezochten vele Almeerse leerlingen de lessen 'Proef de lente', 'Wat een gemakker' en onze eigen 'Buiten(w)eter'. Bij Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders was vooral de les 'Op zoek naar de zeearend' populair. Tussen maart en mei hebben niet minder dan 8717 basisschoolleerlingen zich verdiept in de thema's natuur, duurzaamheid, voeding en gezondheid.

Het jaarprogramma dat we naar de scholen sturen, is voor het schooljaar 2023-2024 in een nieuw jasje gestoken. Er was meer aandacht voor het thema voeding, in samenwerking met DuurzaamDoor en IVN, en er waren aparte pagina's om projecten als het Upcyclecentrum, het Almeerderstrand, Almeersepoort en de Rijke Schooldag uit te lichten.

Op 23 mei ging ons zomerthema 'Bosbouwvakkers' van start. De les was een groot succes: in totaal bezochten 32 groepen de Kempphaan om meer te leren over het Almeerse bos en zijn bewoners. Dit lesprogramma is speciaal ontwikkeld voor de groepen 1 tot en met 8 en werd later in de zomervakantie ingezet door het team Recreatie.

Ook de periode van juni tot de zomervakantie was succesvol. In de laatste weken van het schooljaar bezochten maar liefst 5738 leerlingen onze lessen. En dankzij een mooie actie van Tommy Tomato konden veel klassen vrijwel gratis meedoen aan een gezonde kookles op school.

Schooljaar 2023-2024 zijn we begonnen met de nieuwe les 'De Buiten(w)eter weet het beter' bij de Schaapskooi in het Vroege Vogelbos. Wethouder Roelie Bosch gaf officieel het startschot. Samen met onze Buiten(w)eter ontdekten de leerlingen welke kruiden, planten en bloemen er groeien en waar deze al vele eeuwen voor worden gebruikt.

Op de Kemphaan ging het nieuwe schooljaar van start met de les 'Volg het beverspoor! Vind jij de burcht?' In die les leren kleuters meer over de bever die op veel plekken in Almere voorkomt. Ook was er dit najaar weer veel animo voor de boerderijlessen: op tal van plekken in Flevoland hielpen de leerlingen een handje mee bij de oogst. Daarnaast zijn de kooklessen favoriet. Samen met onze koks hebben leerlingen de lekkerste maaltijden bereid met verse lokale producten.

112-Noodhulp / Anders Organiseren

Al geruime tijd werkt Stad & Natuur samen met het onderwijs, om via het project 112-Noodhulp (later: Anders Organiseren) een bijdrage te leveren aan het oplossen van het leerkrachtentekort. In het kader hiervan hebben we begin 2023 meegewerkt aan de website van Andersom Almere. Alle externe professionals en vakdocenten die zich aanbieden ter ondersteuning van het leerkrachtentekort presenteren zich hierop. Op 31 mei werd de website officieel gelanceerd, met onder andere een video waarin wij vertellen waarom Stad & Natuur het belangrijk vindt om bij te dragen aan dit initiatief.

Rijke Schooldag

Om de kansenongelijkheid in het onderwijs aan te pakken, investeert de overheid in 'de Rijke Schooldag'. Met de subsidie kunnen scholen samen met lokale partijen buitenschoolse activiteiten aanbieden op het gebied van sport, cultuur, natuur en techniek. Stad & Natuur is in Almere betrokken bij het programma. In Almere Haven gebeurt dit onder de naam 'Haven Academie' en in Almere Stad onder de naam 'City Skills Academie'. Bij onze activiteiten ligt de nadruk op de thema's groen en voeding. In 2023 hebben we aan diverse moestuinprojecten en gewerkt en op alle aangesloten scholen kookactiviteiten georganiseerd. Ook is er vanuit de Rijke Schooldag een nieuw initiatief ontstaan. In samenwerking met Collage Almere, de gemeente Almere en Windesheim ontwikkelen we een module voor taalonderwijs die geïntegreerd wordt in het aanbod van onze partners.

Samenwerking supermarkt

In samenwerking met een Almeerse supermarkt hebben we een les ontwikkeld waarin de gezonde reis door de supermarkt centraal staat. De les laat leerlingen ontdekken waar hun voedsel vandaan komt, hoe lang het houdbaar is en hoe ze gezondere maaltijden kunnen bereiden. Basisschool de Olijfboom nam deel aan de pilot. Na een rondleiding achter de schermen gingen de kinderen zelf aan de slag met opdrachten, waaronder het samenstellen van een recept en het zoeken naar gezonde alternatieven. De les is inmiddels opgenomen in ons aanbod. Een mooi voorbeeld van samenwerking met het lokale bedrijfsleven.

Kinderdirecteur

Ook in 2023 was Dani onze kinderdirecteur Natuur & Duurzaamheid. Hij zit in groep 7 van basisschool de Regenboog en maakt zich sterk voor een schone planeet. In samenwerking met IVN kwamen de drie Flevolandse kinderdirecteuren verschillende keren bijeen. Zo zijn ze bij Stad & Natuur gaan koken en hebben ze een bezoek gebracht aan Waterschap Zuiderzeeland.

Dit jaar ging de nieuwe les 'De Buiten(w)eter weet het beter!' van start in het Vroege Vogelbos.

Vanuit het project Rijke Schooldag bieden wij in Almere Haven en Almere Stad onder andere moestuinprojecten aan via de Haven Academie en City Skills Academie.

Boomfeestdag

Op 15 maart vierde Almere de jaarlijkse Boomfeestdag. Stad & Natuur organiseerde de dag samen met de gemeente Almere en Staatsbosbeheer. Het startschot was bij bushalte Stedenwijk Midden, waar kinderen uit groep 6 van basisschool De Tjasker samen met wethouder Luijendijk een prunus plantten. Ook werd op deze dag de Bomenroute langs de busbaan officieel geopend, een initiatief van Stad & Natuur gesponsord door AllGo. Samen met de wethouder reisden de leerlingen met de stadsbus langs de nieuwe Bomenroute naar het Almeerderhout. Daar plantten ze samen met leerlingen van basisschool Aquamarijn nog meer bomen.

Boerderijeducatie

Dit jaar hebben weer enkele Flevolandse boeren de cursus Boerderij Educatie Boer gevolgd. Zij zijn toegevoegd aan ons netwerk boerderijeducatie. Hierdoor neemt het aantal lesmogelijkheden op boerenbedrijven in de regio toe en krijgen meer leerlingen de kans om te leren waar hun voedsel vandaan komt. Stad & Natuur houdt de lesinhoud en -kwaliteit in de gaten.

Fundraising Tafelronde Almere

Dankzij een gulle inzamelingsactie van de Tafelronde konden wij elke basisschool in Almere een gratis les aanbieden voor het schooljaar 2023-2024. Scholen konden zelf beslissen welke groep de les zou volgen. Wij hebben gezorgd voor een ruime keuze, variërend van lessen op een van onze locaties tot leskisten voor gebruik op school.

Samenwerkingen met ketenpartners

In mei organiseerde Stad & Natuur als vanouds een aanbiedersmiddag voor leerkrachten in het basisonderwijs, waarop we samen met een aantal aanbieders ons nieuwe lesaanbod voor het komende schooljaar presenteerden. Daarnaast worden veel van onze lessen verzorgd door gastdocenten. Om deze lessen te professionaliseren heeft een groot deel van onze gastdocenten in september de pilotcursus 'Anders bekwaam – Kennismaken met lesgeven in het basisonderwijs' gevolgd. De cursus is geïnitieerd vanuit het platform Andersom Almere en mede ontwikkeld door Stad & Natuur, in samenwerking met ASG, Prisma, SKO en Windesheim. In oktober hebben we samen met Collage, Kleur in Cultuur en de Schoor veertig instromers en startende docenten uitleg gegeven over de manier waarop wij als ketenpartners het onderwijs ondersteunen en versterken. Deze bijeenkomst is ontstaan vanuit een samenwerking met Stad & Natuur, ASG, Prisma, SKO Almere en Flevowijs.

EDUCATIEPROGRAMMA VOORTGEZET- EN BEROEPSONDERWIJS

In 2023 hebben we ruim 2300 leerlingen en studenten in het voortgezet- en beroepsonderwijs bereikt. Dat is ongeveer 400 meer dan het jaar ervoor. Met name in de onderzoeks- en ontwerp opdrachten (gelinkt aan projecten van Stad & Natuur) is het bereik gestegen. Ook vonden dit jaar weer een aantal projectweken en excursies plaats, zoals de projectweek over duurzaam koken in de zomer. Toch zit de groei van voortgezet- en beroepsonderwijs niet alleen in het directe bereik van leerlingen en studenten. Dit jaar lag er ook een nadruk op het bestuurlijke aspect van het onderwijs, met als doel het tot stand brengen van meerjarige samenwerking en financiering voor deze doelgroep. Het indirecte bereik, door bijvoorbeeld begeleiding van scholen op duurzaamheidsvraagstukken, wordt hiermee steeds groter.

Voor een belangrijk deel werken we voor het voortgezet- en beroepsonderwijs projectgestuurd. Alle projecten die we in 2023 voor deze doelgroep hebben uitgevoerd, zijn dan ook te vinden in het gelijknamige hoofdstuk Projecten.

Stages

Ook in 2023 heeft Stad & Natuur weer verschillende stagiairs ontvangen. De stages varieerden van meeloopstages op onze dierlocaties tot fulltime hbo-afstudeeronderzoeken. In hoofdstuk 2023 in cijfers staan de exacte cijfers meegenomen.

Praktijkopdrachten

Onderzoeks- en ontwerp opdrachten zijn een belangrijke manier om leerlingen en studenten te betrekken bij de thema's natuur, duurzaamheid, circulariteit en gezonde voeding, hen bewust te maken van de uitdagingen en hen enthousiast te maken om te kiezen voor een daaraan gelieerd beroep. Daarom zetten wij ons in voor het versterken van de samenwerking met het voortgezet onderwijs. Naast projectopdrachten (zoals Almere meet water en het Upcyclecentrum) hebben leerlingen en studenten zich beziggehouden met onderwerpen als de gezonde kantinesnack, leer- en speeltoestellen met betrekken water, en het verstrekken van advies over duurzame bedrijfsvoering aan het ROC. Dit jaar is ook een samenwerking gestart met het tweede technasium in Almere, waarbij Stad & Natuur als opdrachtgever fungeerde.

Leerlingen en studenten zijn uitgedaagd om een gezonde kantinesnack te bedenken.

Op de Kemphaan is een nieuwe vrijwilligersgroep van start gegaan die de bijentuin zelfstandig onderhoudt.

Participatie: nieuwe vrijwilligersgroepen

Binnen onze programmalijn participatie zetten vrijwilligers zich in om de inwoners van Almere te betrekken bij de natuur en hun omgeving, zowel op onze locaties als daarbuiten. Sommigen verzorgen de dieren en verwelkomen bezoekers op de kinderboerderij, anderen geven les op scholen en weer anderen onderhouden de paden in de bossen. Zo dragen al deze vrijwilligers op hun eigen manier bij aan een mooier Almere. Daarnaast ondersteunt Stad & Natuur verschillende vrijwilligersgroepen in Almere, waaronder de Almeerse Wolunie, Sterrenwacht Almere, Vogel- en Natuurwacht Flevoland en IVN Almere. We helpen deze organisaties onder meer met communicatie en we bieden een plek om bij elkaar te komen.

Eind 2023 waren er bij Stad & Natuur ongeveer 100 vrijwilligers regelmatig betrokken bij onze activiteiten. Daarnaast hebben circa 60 vrijwilligers dit jaar geholpen bij eenmalige projecten, zoals NL Doet, de Natuurwerkdag en bedrijven die vanuit hun MVO-doelstellingen meewerken aan een klus in Almere.

Nieuwe vrijwilligers

Begin 2023 hebben wij ons aangesloten bij het platform Almere voor Elkaar van de Vrijwilligers en Mantelzorg Centrale Almere (VMCA). Dit platform brengt vraag en aanbod op het gebied van vrijwilligerswerk samen. Door deze samenwerking hebben we dit jaar verschillende nieuwe vrijwilligers aan onze organisatie kunnen verbinden.

Daarnaast zijn we via het platform De Nieuwe Gevers in contact gekomen met communicatieprofessionals die ons op vrijwillige basis hebben ondersteund. Zij hebben ons onder meer geholpen bij het toepassen van ChatGPT, met illustraties voor het project schooltuinen en een Excel-training. In totaal hebben we op deze manier zes projecten ingevuld met zes vrijwilligers, ter waarde van circa 6.000,00 euro.

Op de Kemphaan zijn dit jaar twee nieuwe vrijwilligersgroepen van start gegaan in het groen. In de bijentuin verzorgt de groep zelfstandig het onderhoud, waaronder kleine snoeiwerkzaamheden en onkruid wieden. In het bos gaat het om zwaardere werkzaamheden die onder leiding van een medewerker van Stad & Natuur worden uitgevoerd. Denk aan het verwijderen van bosrank, het bestrijden van de reuzenberenklauw en het planten van bomen. Inmiddels zijn er in deze groepen ongeveer 15 vrijwilligers actief.

Op kinderboerderij de Beestenbende zijn dit jaar helaas een aantal vrijwilligers gestopt, omdat een van onze vaste medewerkers bij een nieuwe werkgever aan de slag is gegaan. Gelukkig kwamen er ook een paar vrijwilligers bij, maar extra hulp is nog altijd welkom. Daarnaast zijn we nog op zoek naar oproepkrachten die af en toe kunnen bijspringen.

Cursussen

Om onze vrijwilligers de mogelijkheid te bieden hun kennis en vaardigheden te vergroten, hebben we diverse educatieve bijeenkomsten en cursussen georganiseerd. Ook organiseerden we samen met IVN Almere een excursie over bomen in het Vroege Vogelbos.

Vrijwilligersuitjes

Ieder jaar organiseren we op onze locaties een gezellig en educatief vrijwilligersuitje om onze vrijwilligers te bedanken voor hun inzet. Dit jaar waren er kookworkshops onder leiding van 'The Waste to Success' en voor de diervrijwilligers was er een gezellig samenzijn. Daarnaast organiseren we elk jaar een kerstbijeenkomst waar alle vrijwilligers samenkomen.

Groene Spelden

De Groene Speld is een initiatief van de gemeente Almere voor mensen die zich inzetten voor een groene en gezonde stad. Regelmatig draagt Stad & Natuur medewerkers, vrijwilligers en partners voor. In november werd de onderscheiding uitgereikt aan een grote groep Stad & Natuur-betrokkenen, waaronder de vrijwilligers die dit jaar zijn gestart op de Kemphaan en de nieuwe groep vrijwilligers bij de kinderboerderijen.

Vrijwilligers worden onder andere ingezet bij lesactiviteiten voor scholen.

Locaties: pijlers voor onze programmaliijnen

Verspreid over de Almeerse stadsdelen beheert Stad & Natuur zeven unieke locaties: Stadslandgoed de Kempphaan, het Vroege Vogelbos, Natuurbelevingscentrum de Oostvaarders, het Almeerderstrand, de Stad en Natuur bus en de twee kinderboerderijen De Beestenbende en Den Uylpark. Al deze locaties zijn belangrijke pijlers voor natuurbeleving, natuureducatie en participatie in het groen dichtbij de inwoners in elk stadsdeel. Ze hebben een sociale ontmoetingsfunctie en maken de natuur toegankelijk voor alle inwoners van Almere.

DIERLOCATIES

We hadden dit jaar op onze dierlocaties meerdere keren last van extreme weersomstandigheden. Zo was de winter erg nat, zowel aan het begin als aan eind van het jaar, waardoor de dieren minder op de wei konden dan normaal. Ook moest er extra voer worden gekocht.

De zomer was juist erg warm en droog, waardoor we onze dierlocaties een aantal dagen moesten sluiten. Het was te warm voor de dieren om bezoekers te ontvangen. In juni brak door de warmte zelfs brand uit bij kinderboerderij Den Uylpark, vermoedelijk door een sigaret die was weggegooid in het droge gras naast de kinderboerderij. Met dank aan buurtbewoners en de brandweer kon het vuur gelukkig snel worden gedoofd. Eind juni hebben we een camera geïnstalleerd, waardoor we nu beter zicht hebben op wat er op het achter(zij) terrein gebeurt.

Dierenwelzijn

Ons dierenwelzijnsbeleid wordt voortdurend doorontwikkeld en aangepast aan actuele (wetenschappelijke) inzichten. Ook bij de gemeente Almere en bij de Vereniging van Kinderboerderijen is dit een actueel thema.

Blauwtongvirus en vogelgriep

Het blauwtongvirus heeft een grote impact op onze organisatie gehad. In september bleken enkele schapen in het Vroege Vogelbos besmet. We hebben onmiddellijk actie ondernomen om de zieke dieren te behandelen en verdere verspreiding van het virus te voorkomen. Ons eigen personeel, de vrijwilligers, onze eigen paraveterinair en de dierenarts stonden allemaal klaar om te helpen. Maar helaas werden na enige tijd ook andere dieren ziek, ook op de andere dierlocaties. Tot groot verdriet van medewerkers en vrijwilligers is een deel van onze schapen overleden aan de (gevolgen van de) ziekte. Ook een van de geiten overleefde het helaas niet. Wij hopen op een snelle vaccinatiemogelijkheid.

Daarnaast hadden we op onze dierlocaties te maken met maatregelen rondom de vogelgriep. Na meer dan een jaar ophokplicht mochten de kippen en eenden in de zomer eindelijk weer naar buiten. Helaas was het van korte duur. In het najaar moesten de dieren weer naar binnen.

Kinderboerderijen de Beestenbende en Den Uylpark

Er zijn drie Dahomey-koeien, een klein runderras, op de kinderboerderij waardoor bezoekers ook kennis kunnen maken met koeien die vrije uitloop hebben. Ze hebben hun horens nog en kunnen natuurlijk gedrag vertonen. Twee Herdwickschappen en vier Kärtner brilschappen hebben gelammerd. De Herdwickschappen van de Beestenbende waren nogal angstig en daarom hebben we voor deze dieren een andere plek gezocht waar ze meer op hun gemak zijn. Het is belangrijk dat dieren zich comfortabel voelen op de boerderijen.

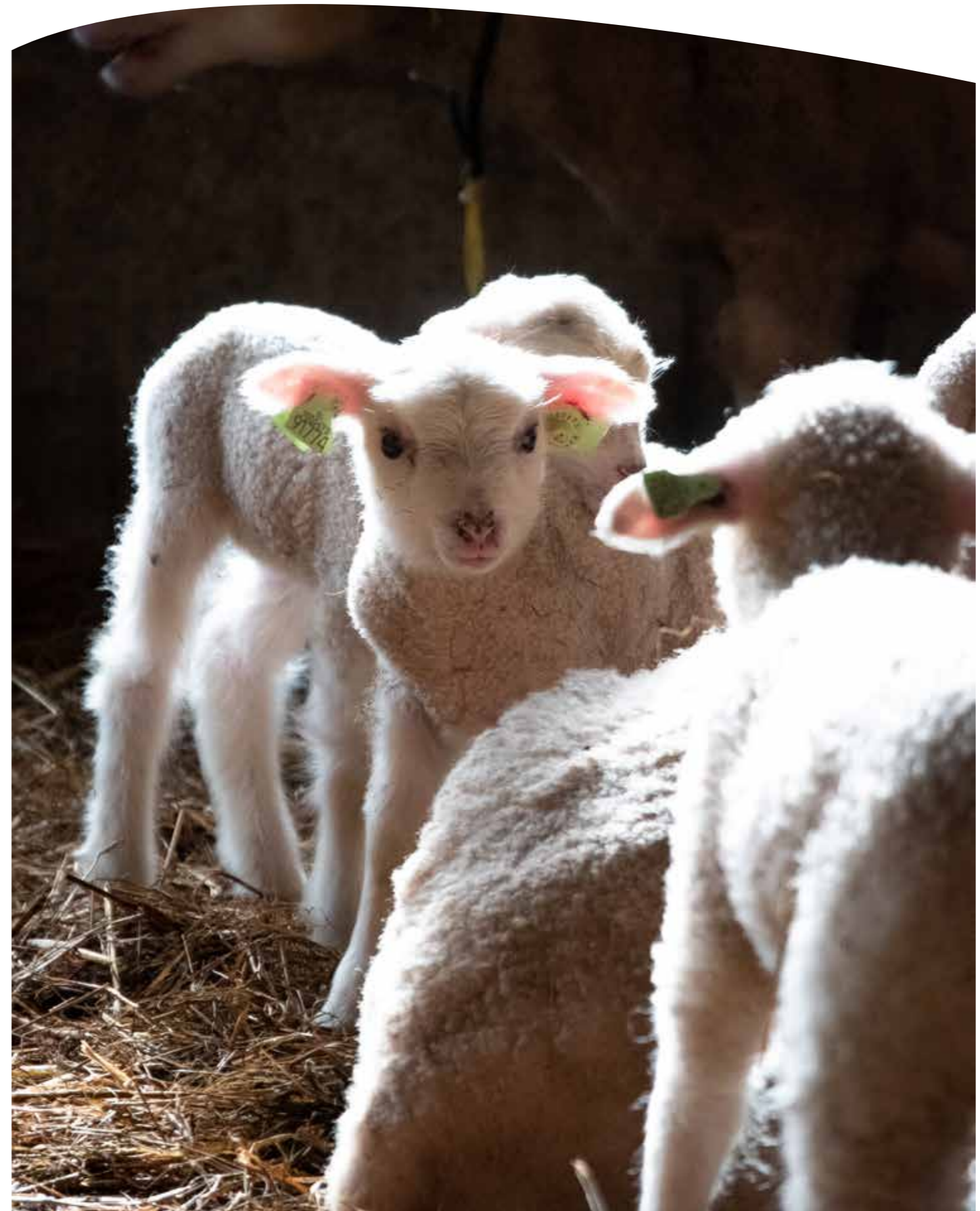
Om het welzijn van de dieren te bevorderen hebben we enkele dierverblijven verder verbeterd. Zo heeft een van de konijnenhokken op kinderboerderij Den Uylpark een mooie grote ren gekregen, waardoor de konijnen extra buitenruimte hebben. Ook hebben we een nieuw knaagdierenverblijf aangeschaft zodat de dieren veel meer ruimte hebben. De weide op kinderboerderij Den Uylpark is in tweeën verdeeld en het hek is vernieuwd.

Het gebouw van kinderboerderij de Beestenbende is oud en vertoont steeds meer mankementen. Zo hadden we dit jaar twee keer last van lekkages en stroomstoring. We zijn hierover nog steeds met de gemeente in gesprek. Het zou voor de inwoners van Almere Buiten geweldig zijn als onze wens waarheid zou worden om de waarde van de Beestenbende als groene en sociale ontmoetingsplek te behouden en uit te breiden met functies als een theehuis met dagbesteding. En ook dagbesteding voor mensen met een beperking, pleidingsplek voor studenten, meer mogelijkheden voor samenwerking met jeugdwerk en buurtsport e.d.

Stadslandgoed de Kempphaan

Op de Kempphaan hebben we twee nieuwe katten opgevangen. De geiten kregen gezelschap van een witte landgeit. Met drie dwerggeiten en drie landgeiten is de geitenkudde op de Kempphaan nu compleet. Het hekwerk van de pinkenweide is vervangen, dit was dringend nodig.

In 2023 is het kantoor op de Kempphaan verbouwd. Dit was noodzakelijk vanwege de groei van ons personeelsbestand en de toegenomen werkzaamheden. De opslagruimte van educatiematerialen is verplaatst naar een ander gebouw van de gemeente op de Kempphaan, waar wij een ruimte huren. In de oude educatieopslagruimte zijn zeven extra werkplekken voor personeel gerealiseerd. Door de verbouwing kon de Waterzaal tussen augustus en december niet worden verhuurd. Alle collega's zijn blij dat zij nu weer vaker op kantoor kunnen werken.

Met onze schaapskudde dragen we een belangrijke bijdrage aan het instandhouden van zeldzame schapenrassen in Nederland.

Vroege Vogelbos

In de schaapskooi in het Vroege Vogelbos zijn begin van het jaar ongeveer veertig lammeren geboren. Dit zijn zeldzame schapenrassen waaraan wij op deze manier een bijdrage leveren aan de instandhouding. Aan het eind van het voorjaar is een aantal dieren gekeurd. Er zijn mooie resultaten behaald. De multifunctionele ruimte is nu op dinsdag en vrijdagmiddag opengesteld voor publiek.

Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders

In april is het aanbestedingstraject voor de uitbreiding van het Natuurbelevingcentrum gestart en voor de zomer aanbesteed door de gemeente. Fantastisch dat het nu zover was. In september zijn de heipalen de grond ingegaan. Het bouwterrein werd ingericht en de eerste contouren van het nieuwe gebouw en de voertuigenberging werden zichtbaar. De officiële aftrap van de verbouwing vond plaats op 3 november in het bijzijn van enkele genodigden. Na de kerstvakantie is de uithuizing gestart en begin 2024 was het hele pand leeg. Wij hebben veel extra werk geleverd, advisering, projectleiding van de inrichting en expositie, uithuizing e.d. Leuk werk met als doel de opening van het nieuwe pand in de 2e helft van 2024.

Impressie interieur uitbreiding Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders.

Projecten: extra groene impact in de stad

In 2023 heeft Stad & Natuur uiteenlopende projecten uitgevoerd om inwoners van Almere nog meer te verbinden met hun groene en blauwe omgeving. Projecten worden extern gefinancierd en uitgevoerd in opdracht van diverse opdrachtgevers zoals provincie, onderwijs, Nationaal Park Nieuw Land en met cofinanciering door fondsen, subsidies en sponsoring. Alle projecten sluiten naadloos aan op onze expertise, locaties en ons uitgebreide netwerk. De projecten vormen een belangrijke extra inkomstenbron voor innovatie van onze locaties en programmalijnen.

ALMEERSEPOORT

Het project Almeersepoort bevindt zich in de tweede fase, die loopt van 2022 t/m 2025. Almeersepoort is de Almeerse kant van het toegangsgebied van Nationaal Park Nieuw Land. In dit project werkt Stad & Natuur samen met de gemeente Almere, Staatsbosbeheer, Almere City Marketing en andere partijen aan het vergroten van de toegankelijkheid, ecologie en landschap, en de natuurbeleving en natuureducatie van onder andere het Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders en omgeving. Het project wordt gefinancierd vanuit het Fonds Verstedelijking en het Groen-Blauwe Fonds. Ook de uitbreiding van het Natuurbelcentrum de Oostvaarders valt hieronder.

NATIONAAL PARK NIEUW LAND

Educatie Nationaal Park Nieuw Land

In januari 2023 is het educatieproject Nationaal Park Nieuw Land van start gegaan. Het bestaat uit drie deelprojecten. Het eerste deelproject, het opstellen van een educatief programmeringsplan, bevindt zich in de eindfase. Het plan is in concept in de projectgroep van het Nationaal Park behandeld en daar goed ontvangen. De projectgroep heeft het meegenomen in de plannen voor de komende vijf jaar. Het tweede deelproject is het opzetten van een educatief ecosysteem in de Lelystadse poort tot het Nationaal Park. Als onderdeel van dit project hebben de partners onderzocht wat er nodig is om een effectief educatieprogramma op scholen te organiseren. De rapportage is eind 2023 opgeleverd. Deze beide deelprojecten heeft Stad & Natuur uitgevoerd met ondersteuning van bureau Lysias. Het derde deelproject omvat de ontwikkeling van een educatieve leerlijn die zowel voor scholen als gezinnen bruikbaar is, gekoppeld aan de verhaallijnen van Nationaal Park Nieuw Land. In opdracht van Stad & Natuur heeft bureau Peerdrops de les 'Expeditie Nieuw Land' opgezet. Met deze les leren leerlingen van groep 6 tot en met 8 van alles over trekvogels, moerasland, het metropoolgebied en het ontstaan van de natuur in Flevoland. We hebben de les getest met een groep van basisschool De Bombardon en een groep van De Egelantier. De pilot was een succes. De expeditie is nu te boeken bij het Natuurbelevingcentrum en het Buitencentrum Lelystad, en mogelijk in de toekomst ook op andere plekken in Nationaal Park Nieuw Land. Er wordt nog uitgezocht op welke manier de marketing van de expeditie voor individuele bezoekers wordt opgezet.

Dit jaar organiseerden we voor het eerst de Textielrace, tien scholen zamelden in een maand 10.790 kg textiel in dat gerecycled wordt.

Oostvaardersoevers

Eind september is Stad & Natuur een verkenning gestart voor samenwerking over educatie voor het project Oostvaardersoevers. Hiervoor is Stad & Natuur in gesprek met Rijkswaterstaat en de provincie Flevoland. Stad & Natuur heeft een voorstel ingediend bij de projectgroep van Oostvaardersoevers voor de betrokkenheid van het onderwijs in dit project.

Upcyclecentrum

Voor het Upcyclecentrum was 2023 een zeer geslaagd jaar. Ook nu weer mocht Stad & Natuur het educatieve programma onderhouden, aanbieden, draaien en evalueren. Van tevoren waren we uitgegaan van totaal 80 klassen, van primair- tot aan het beroepsonderwijs. Uiteindelijk hebben we dit aantal meer dan verdubbeld tot 163 groepen; in maart waren alle lesdata voor de rest van het jaar al volgeboekt. Groepen kwamen onder meer naar het Upcyclecentrum voor Expeditie Upcycle, deden mee het met programma 'Zwervend afval' of nodigden de goudsmid uit in de klas. Daarnaast werden upcycledocenten ingezet om het tekort aan leerkrachten op te vangen.

Nieuwe lessen

Samen met de ondernemers in het Upcyclecentrum hebben we drie nieuwe lessen ontwikkeld. In de les met Henk Toetenel maken de leerlingen van oud hout kleine autootjes. Daarnaast is er een nieuw materiaalpakket textiel, gemaakt door Rianne Doller, waarmee de kinderen een vlaggenlijn kunnen maken. Het derde lesprogramma met Marieke Bakker gaat over het maken en restaureren van meubels. Daarnaast heeft de les 'Expeditie Upcycle' een nieuw jasje gekregen. Onder het motto 'meer doen en minder luisteren' zijn er verschillende opdrachten ontwikkeld, waaronder een spelkast waaraan Henk Toetenel en een student van Windesheim hebben gewerkt. De leerlingen en leerkrachten hebben de vernieuwde les zeer positief ontvangen.

E-waste Race

In 2023 hebben we opnieuw de E-waste Race georganiseerd. Negen Almeerse scholen streden tegen elkaar om zoveel mogelijk elektronisch afval te verzamelen. In totaal hebben de leerlingen 3507 apparaten opgehaald. De opening en afsluiting werd verricht door wethouder Luijendijk.

Textielrace

Dit jaar organiseerden we voor de eerste keer de Textielrace. Tien enthousiaste scholen gingen de strijd aan tegen afgedankt textiel. In vier weken tijd redden de leerlingen 10.790 kilo oud textiel, zodat het opnieuw gebruikt of gerecycled kan worden. De drie scholen met de hoogste score mochten in het Upcyclecentrum deelnemen aan de vernieuwde les 'Expeditie Upcycle', die voor het primair, beroeps- en voorgezet onderwijs is ontwikkeld.

Andere samenwerkingen

De samenwerking met de Hogeschool van Amsterdam heeft een vlucht genomen. Studenten van verschillende relevante opleidingen kwamen langs om te leren over het Upcyclecentrum en de thema's upcycling en circulaire economie. Daarnaast heeft een aantal studenten onderzoek gedaan naar het ingezamelde textiel en e-waste. Hieruit bleek dat een groot deel van de afvalstromen van het recycleperron uit producten bestaat die eigenlijk geen afval zijn (tot werkende televisies en nieuwe kleding aan toe). In 2024 starten we een meerjarige samenwerking met de HvA rondom dit thema, waarin studenten een belangrijke rol zullen spelen.

Een andere mooie samenwerking hadden we met PRICE (Praktijk- en Innovatiecentrum Circulaire Economie). Tijdens de Week van de Circulaire Economie sponsorde PRICE 23 basisschoolklassen die op school aan de slag gingen met verschillende lessen rond het thema upcycling en circulaire economie.

ALMEERDERSTRAND

Onder het motto 'Elke dag is een stranddag!' heeft Stad & Natuur op het Almeerderstrand recreatieve activiteiten, lesprogramma's voor scholen en een evenement georganiseerd.

Recreatieve activiteiten

De planning voor de programmering in 2023 was om diverse redenen een uitdaging. Zo werd de dijk voor de zomer onder handen genomen. Ook is het evenementenstrand dit jaar weer in gebruik genomen voor grote evenementen, die niet samengaan met onze kleinere evenementen. En daarnaast moeten we de planning uiteraard afstemmen met onze partners StrandLAB en Poortdok. Met Pasen zijn we van start gegaan met de activiteiten, dit keer een Paastocht met verschillende opdrachten verspreid over het strand. Een goede start van het seizoen met ruim driehonderd bezoekers. Andere hoogtepunten uit het programma dit jaar waren het Modderrestaurant, het Zandsculpturenfeest, de Piratenschool, Beleef het Strand in de herfstvakantie en de Pepernotentocht. Zelfs op het verregerende Winterfeest kwamen toch nog tweehonderd mensen af.

Met diverse partijen hebben we de samenwerking gezocht. We zijn aangehaakt bij Expeditie Duin van StrandLAB. Regelmatig maken we gebruik van het StrandLAB-gebouw en we mogen de opslagruimte tegen betaling gebruiken. Poortdok is ook een goede partner. Verder was er een muzikwandeling in samenwerking met Goede Rede Concerten en tijdens de Dutch Water Week hebben we ook een activiteit georganiseerd. Ten slotte is dit jaar Cultuur Club Poort opgericht, waarvoor we ook onze activiteiten leveren voor de kalender. In totaal hebben we op het Almeerderstrand met onze 22 activiteiten ruim 2400 bezoekers getrokken.

Voorziening

Momenteel hebben we geen eigen voorziening op het strand, waardoor we aangewezen zijn op het atelier van StrandLAB en onze strandtent. Wel zijn we bezig met een tijdelijke voorziening. Inmiddels is er een tijdelijk gebouw en mogelijke locatie toegewezen. We hopen deze voorziening in 2024 te kunnen openen.

Onder het motto 'Elke dag is een stranddag' organiseerden we o.a. een modderrestaurant op het Almeerderstrand.

In 2024 hopen we met de aanleg van permanente schooltuinen aan de slag te gaan, in 2023 zijn er al allerlei initiatieven door ons team Schooltuinen opgepakt.

Onderwijs

Op het Almeerderstrand bieden we in het voor- en najaar twee lesprogramma's voor basisscholen aan: 'Dijken, Polders en Water' en 'De Natuurdetective is gestrand'. Vanwege de werkzaamheden aan de dijk en zandtransporten over het strand kon in het voorjaar een aantal lessen niet doorgaan. Het najaar was eigenlijk te nat om schoolklassen goed op het strand te kunnen ontvangen en er opdrachten uit te voeren. En op het gedeelte van het strand dat nog wel bruikbaar was, waren vaak honden aanwezig (en hun uitwerpselen). Verder merken we dat het niet eenvoudig is om scholen te trekken zolang we geen eigen voorziening hebben. Dat gaat bovendien gepaard met diverse uitdagingen, zoals toiletgebruik. Daarnaast beschikken scholen niet altijd over voldoende mogelijkheden om de leerlingen naar de locatie te vervoeren.

Verduurzaming Stad en Natuur Bus

Onze oude Amerikaanse dieselbus wordt omgebouwd tot elektrisch voertuig. Dit project is in 2023 in een stroomversnelling geraakt. De ombouwende partij is gestart met het plannen van de fysieke ombouw en de bus is van binnen volledig gerestyled. Ook de buitenkant heeft een moderne look gekregen, met afbeeldingen van verschillende lokale thema's zoals windmolens en dieren die in de Almeerse natuur voorkomen. Naar verwachting kunnen de eerste leerlingen vanaf juli 2024 in de elektrische bus worden vervoerd. De bus wordt straks ook ingezet voor publieksevents en is te huur voor externe partijen, met name gekoppeld aan een inhoudelijk programma.

Schooltuinen

In februari werd het startsein gegeven voor het schooltuinenproject en in mei volgde de beschikking met de bijbehorende financiering. In eerste instantie lag de focus daarbij op één locatie, maar na overleg met wethouders Bosch en Luijendijk in oktober 2023 is de opdracht door de gemeente herzien en zijn we samen met de gemeente op zoek gegaan naar mogelijkheden om schooltuinen te realiseren in Almere Stad en Buiten. Op deze manier kunnen zoveel mogelijk kinderen kennismaken met schooltuinieren. Helaas is het eind 2023 nog niet gelukt om in overleg met de gemeente, geschikte locaties in de stad te vinden voor permanente schooltuinen. Ondertussen is het team Schooltuinen al hard aan de slag gegaan om verspreid over de stad lessen en initiatieven voor schooltuinen van zowel scholen als buurten te ondersteunen. Er is veel belangstelling voor dit onderwerp.

Sterk Techniek Onderwijs

Het project Sterk Techniek Onderwijs Almere is opgezet om leerlingen van het vmbo enthousiast te maken voor technische beroepen in de regio. Stad & Natuur is betrokken om samen met de scholen de verbinding te leggen tussen techniek, duurzaamheid en natuur. Daarnaast bouwen we aan een groter aanbod voor duurzaamheidseducatie binnen het voortgezet onderwijs. Voor dit project hebben we lesprogramma's ontwikkeld over bijvoorbeeld circulaire productontwikkeling en slimme moestuinen.

Een essentieel onderdeel van Sterk Techniek Onderwijs is de verbinding met het Upcyclecentrum. En vanaf eind 2023 is Stad & Natuur betrokken bij een verkenning om een circulair makerslab te realiseren als onderdeel van het nog te realiseren circulair ambachtscentrum. Dit doen we in samenwerking met Sterk Techniek Onderwijs, Stadsreiniging en Windesheim.

Almere meet water

In dit 'citizen science' (burgerwetenschap)-project wordt de kwaliteit van het water in kaart gebracht. Leerlingen en stagiairs van verschillende opleidingen (vo, mbo en hbo) onderzoeken en analyseren de waterkwaliteit in Almere en brengen advies uit aan de gemeente en het waterschap over mogelijke verbeterpunten. Zij worden daarbij begeleid door Stad & Natuur. Het project is met name bedoeld om jongeren te interesseren voor watervraagstukken en -studies. In 2023 hebben ongeveer 400 leerlingen en studenten meegedaan. Voor het eerst zijn studenten ook betrokken geweest bij de ontwikkeling van het project. Ze hebben zich beziggehouden met de professionalisering ervan en hebben nieuwe manieren bedacht om de resultaten te communiceren. In 2024 zal Almere meet water gaan werken met gespecialiseerde meetapparatuur in samenwerking met het lectoraat Water van Aeres.

DuurzaamDoor

Gefinancierd vanuit het provinciale programma DuurzaamDoor werkt Stad & Natuur samen met IVN Flevoland, Jong Leren Eten Flevoland, Aeres Hogeschool en GGD Flevoland aan een aansprekend voedsel-educatie-aanbod voor alle basisscholen in Flevoland. We zijn gestart voor de groepen 3-4 en 5-6. Het is de bedoeling dat dit uiteindelijk een schoolbreed programma wordt.

Voor het voortgezet- en beroepsonderwijs zijn in 2023 twee DuurzaamDoor-projecten afgerond: Leven met Water en Voedsel-educatie. In de zomer van 2023 is het vervolg van beide projecten samengebracht. Dit project focust zich op het verbeteren en versterken van duurzaam onderwijs voor het voortgezet- en beroepsonderwijs. Samen met het projectteam werkt Stad & Natuur aan een samenwerkingsvorm tussen scholen en duurzaamheidsorganisaties om duurzaamheidseducatie structureel te verankeren in het onderwijs. De projectgroep werkt hierbij aan twee hoofdthema's: bestuur en uitvoering.

Ouderen Beweegroute

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat regelmatige lichaamsbeweging ouderen vitaler, gezonder en vrolijker maakt. Om dit in de Almeerse natuur te stimuleren en te faciliteren zijn we samen met Gemeente Almere, Walk in the ParQ en IVN Almere eind 2023 gestart met dit project in het Vroege Vogelbos. Gefinancierd vanuit de SPUK-regeling van de gemeente en met bijdragen van IVN Almere, Reimert en Stad & Natuur. We hebben de padenstructuur aangepast zodat de route makkelijk te belopen is en toegankelijk met hulpmiddelen als rolstoelen, rollators en kinderwagens. Want hoewel de bijbehorende Walk in the ParQ-app zich specifiek richt op ouderen, zullen we deze ook gebruiken voor andere doelgroepen, zoals scholen en mensen met een beperking. Hierdoor is de route toegankelijk voor alle Almeerders.

Stagiaires doen wekelijkse watermetingen in de stad in het kader van het project Almere meet water.

Natuurinclusief gedrag van burgers

In 2023 heeft Stad & Natuur een bijdrage geleverd aan het landelijke onderzoek 'Natuurinclusief gedrag van burgers' dat in 2022 is gestart. Een consortium van hogescholen, gemeenten en stichtingen onderzoekt daarbij hoe burgers kunnen bijdragen aan het herstel van de biodiversiteit. Met de uitkomsten van het onderzoek hoopt het consortium antwoord te kunnen geven op de vraag wat ervoor nodig is om mensen meer natuurinclusief te laten denken en handelen. Het onderzoek wordt op acht verschillende locaties in Nederland uitgevoerd. Een van die locaties is het inclusieve Zintuigenbos op de Kempphaan. Tijdens verschillende sessies met gebruikers, ervaringsdeskundigen en overige stakeholders is onderzocht hoe we de verschillende doelgroepen beter kunnen betrekken bij de natuur en de grote opgaven waar we voor staan. De resultaten volgen in 2024.

Groene verbinding scholen Molenbuurt

Samen met Gemeente Almere, Donker Groep, basisschool De Tjasker en basisschool Het Kompas is Stad & Natuur aan de slag gegaan met een plan voor een groene verbindende strook tussen de beide basisscholen. De leerlingen mochten meedenken over de invulling en zo zijn we uiteindelijk tot een eindontwerp gekomen dat geschikt is voor buitenlessen, waar gespeeld kan worden en dat fungeert als ontmoetingsplek voor de buurt.

Partnerprogramma

Om bedrijven te verbinden aan onze organisatie en projecten zijn we dit jaar begonnen met het uitrollen van het Stad & Natuur Partnerprogramma, dat in 2022 is gelanceerd. We hebben een drietal partnerpakketten ontwikkeld, vernoemd naar dieren die leven in en rond Almere: de buizerd, de bever en de vos. Het project kende een vliegende start. Verschillende ondernemers toonden direct interesse. Van Wijnen, Boogaart Almere, Breedveld & Schroder, Cisper en 999 Games sloten zich dit jaar aan als partner van Stad & Natuur. In bijlage 2 is een bijlage opgenomen met alle partijen waarmee we een (financiële) samenwerking hebben.

Communicatie: Almeerders betrekken bij onze missie

Met een doordachte mix van offline en digitale communicatiemiddelen hebben we ons ingezet om onze boodschap over de waarde van natuurbeleving, educatie en participatie effectief over te brengen. Onze communicatiestrategie is gericht op het versterken van de band tussen de inwoners van Almere en hun natuurlijke omgeving, terwijl we tegelijkertijd ons netwerk en onze impact in de stad vergroten. Van sociale media tot evenementen en van nieuwsbrieven tot projectcommunicatie; elk kanaal speelde een cruciale rol in het informeren, inspireren en betrekken van Almeerders bij onze missie.

Communicatievisie

In 2023 hebben we gewerkt aan een visie op communicatie. De behoefte aan communicatie bij Stad & Natuur groeit mee met de organisatie. In onze communicatie richten we ons nu vooral op de thema's recreatie, educatie en participatie. Maar ook corporate communicatie en projectcommunicatie richting onze zakelijke doelgroepen verdienen steeds meer aandacht. Daarnaast vereist ook het voortgezet- en beroepsonderwijs een doeltreffende communicatie-aanpak. Bovendien is het voor ons als groeiende organisatie essentieel om aandacht te besteden aan interne communicatie. Om hier meer grip op te krijgen werkt het team communicatie daarom aan een visie op communicatie, die ook weer input kan zijn voor het nieuwe koersplan in 2026. De eisen aan en omvang van de vraag naar communicatie en informatie groeit jaarlijks.

Media

In de lente kregen we veel aandacht van de lokale en regionale media. Gedurende het jaar kwam Omroep Flevoland regelmatig langs om uiteenlopende onderwerpen te filmen. Zoals het drukbezochte Lentefeest in het Vroege Vogelbos en het nieuwe festival Buitenlol op de Kempphaan. Daarnaast waren er verschillende radio-interviews bij Omroep Almere en verschenen er regelmatig artikelen in Almere DEZE WEEK.

Offline media

Dit jaar hebben we opnieuw flyers uitgebracht met onze activiteiten en evenementen. Tijdens corona hebben we dat niet gedaan, maar we merken dat bezoekers toch graag een flyer willen meenemen. Iedere locatie heeft nu een eigen flyer met daarop de evenementen voor die specifieke locatie. De flyers zijn in kleine oplages gedrukt op milieuvriendelijk papier. Daarnaast hebben we voor alle locaties een spandoek laten produceren met de evenementen die er plaatsvinden. Ook hier hebben we gezocht naar een duurzame oplossing. Door gebruik te maken van datumstickers kunnen we de spandoeken de komende jaren eenvoudig hergebruiken. Verder is dit jaar de groenblauwe kaart 'Urban Nature Almere' van de gemeente Almere uitgebracht. Deze nieuwe kaart geeft een overzicht van alle parken, bossen, wateren en andere recreatieve plekken in Almere. Stad & Natuur heeft meegewerkt aan de realisatie.

Ook in 2023 kregen we veel media-aandacht onder andere bij Omroep Flevoland met interviews tijdens evenementen zoals het Lentefeest en Buitenlol.

Online media

Dit voorjaar zijn we overgestapt op Google Analytics 4. Dat was nodig omdat Google Analytics in de oude vorm niet langer beschikbaar was. Met de nieuwe versie van Analytics kunnen we het gebruik van onze website blijven monitoren.

Ook in 2023 presteerde onze website weer goed. De algemene toename van het aantal bezoekers zette door, met een stijging van ongeveer 10% ten opzichte van 2022. Ook op onze sociale media blijven de bezoekersaantallen groeien. Dit jaar lieten al onze kanalen bij elkaar een toename zien van ongeveer 3000 volgers, met als grootste groeier LinkedIn.

Rondom de vakantieperiodes hebben we extra promotiecampagnes voor onze evenementen en activiteiten ingezet op Google en sociale media. Daarnaast hebben we losse evenementen vaak gepromoot via Facebook.

Signing locaties

Op de Kemphaan zijn er grote welkomstschermen geplaatst bij de entree van ons gebouw en in de hal waarop we onder andere evenementen, belangrijke nieuwsberichten, foto's en filmpjes kunnen tonen. Ook zijn er op onze dierlocaties nieuwe bordjes geplaatst. Om consistentie te waarborgen in onze communicatie-uitingen en de diversiteit aan verschillende soorten borden en posters te verminderen, hebben we nieuwe borden laten plaatsen op de kinderboerderijen en in het Vroege Vogelbos. Op de borden staan voornamelijk huisregels en informatie over de betreffende locatie. De teksten zijn helder en beknopt, ondersteund door iconen om ervoor te zorgen dat de boodschap voor iedereen begrijpelijk is. Via een QR-code kan meer informatie worden gevonden op onze website. Anderstaligen kunnen hier de Engelse vertaling lezen. De borden zijn gemaakt van duurzaam geproduceerd materiaal.

Organisatie: toename projecten en activiteiten

Het team van Stichting Stad & Natuur Almere is in 2023 uitgebreid tot gemiddeld 21,4 fte. Dit is een direct gevolg van de groei en dus de vraag van de stad en de toename van het aantal projecten en activiteiten, waarbij onze organisatie als spin in het web en expertisecentrum fungeert. De medewerkers van Stad & Natuur zijn actief in uiteenlopende functies en werken op ons kantoor op de Kempphaan of een van onze andere locaties verspreid over de stad. Op alle locaties werken we nauw samen met vrijwilligers, maar er is ook een vruchtbare samenwerking met lokale ondernemers en andere maatschappelijke organisaties. Zonder hen zou ons werk niet mogelijk zijn.

Koersplan en meerjarenovereenkomst

Stad & Natuur geeft uitvoering aan de meerjarenovereenkomst die we hebben afgesloten met de gemeente Almere voor de periode 2021-2025. De meerjarenovereenkomst vormt de leidraad voor onze inzet om Almere groener, gezonder en duurzamer te maken en wordt gefinancierd uit de basissubsidie van de gemeente. Een tweede leidraad in ons werk is ons koersplan tot en met 2025, waarin onze doelen en ambities beschreven zijn. In al onze programma's en activiteiten staan de thema's groen en gezond Almere centraal. Daarbij besteden we bijzondere aandacht aan initiatieven die de duurzaamheidsagenda van de gemeente Almere ondersteunen en bijdragen aan programma's gericht op een gezonde jeugd. Zo brengen we de mensen dichterbij de natuur en de natuur dichterbij de mensen. Naast de basis voor de meerjarenovereenkomst met de gemeente geeft het koersplan richting voor acquisitie van aanvullende projecten, opdrachten, fondsen, sponsoring, ons partnerprogramma met ondernemers. Hiermee breiden wij de basisopdracht van de gemeente zowel financieel als inhoudelijk uit.

Personeel

In 2023 is ons personeelsbestand gegroeid van 18,4 fte naar 21,4 fte. Deze uitbreiding was nodig om te zorgen dat we onze projecten en dagelijkse werkzaamheden efficiënt kunnen blijven uitvoeren. Naast de inzet van ons eigen personeel maken we regelmatig gebruik van de diensten van lokale ondernemers, die een flexibele schil vormen voor onze organisatie. Hun lokale betrokkenheid en kennis van de stad sluiten goed aan bij onze visie en missie. Deze professionals ondersteunen ons op diverse gebieden, waaronder boekhouding, ICT, educatie, evenementenorganisatie en communicatie.

Met een enthousiast team van 21,4 fte zorgt Stad & Natuur voor recreatieve en educatieve activiteiten, maar ook openstelling van locaties en de uitvoering van projectopdrachten.

Bedrijfsvoering

In 2023 stond de ontwikkeling van onze organisatie centraal. Door de groei van Stad & Natuur en onze ambitie was er behoefte om de organisatie nog meer toekomstbestendig te maken. Begeleid door een extern bureau zijn we met alle medewerkers aan de slag gegaan. De uitkomsten van het traject worden in 2024 verder geïmplementeerd. Ook in onze systemen voeren wij deze professionaliseringslag door. Zo hebben we een nieuw online boekhoudsysteem aangeschaft (Exact Online) en diverse interne processen en structuren doorontwikkeld.

Alle nieuwe medewerkers zijn getraind in de werkwijze van Stad & Natuur en ze hebben (in navolging van het team in 2022) een training gevolgd over grensoverschrijdend gedrag, waaronder seksuele intimidatie, pesten, discriminatie en agressie. Daarnaast hebben alle medewerkers een cursus BHV (basis of herhaling) gevolgd. Op individuele basis hebben medewerkers diverse andere trainingen en cursussen gevolgd, zoals een aanhangwagetraining, een cursus moestuinieren of een training leidinggeven in de groen-grijze sector.

De RI&E in het kader van de arbowet hebben wij onder leiding van een professioneel bureau voortgezet. Daarnaast zijn al onze verzekeringen omgezet naar een ander verzekeringskantoor.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit vijf leden. De raad heeft tot taak controle uit te oefenen op de inhoudelijke en financiële resultaten. De raad keurt daartoe een aantal in de statuten omschreven bestuursresultaten goed en fungeert als belangrijke adviseur voor het bestuur. De leden van de raad van toezicht zijn vrijwilligers die een vaste onkostenvergoeding ontvangen. De raad werkt volgens de Governance Code Cultuur.

De raad bestaat per 31-12-2023 uit:

- Cees Okkerse (voorzitter)
- Arnica Derkink (lid)
- Irene van Hooff (vice voorzitter)
- Hans Marsé (lid)
- Wolter Tjeenk Willink (lid)

Meindert Eigenstein is in het voorjaar van 2023 afgetreden en zijn positie is ingenomen door Arnica Derkink, waarmee ook een vertegenwoordiging vanuit het Almeerse onderwijs wordt gecontinueerd.

Zie bijlage 1 voor nevenfuncties van de RVT-leden.

Good Governance

Stad & Natuur past de principes en aanbevelingen van de Governance Code Cultuur toe. Zo zijn de interne mandaten geactualiseerd en heeft de Raad van Toezicht onder leiding van een zelfevaluatie gedaan over het afgelopen jaar. De werking van de raad is daarbij onder de loep genomen en er is kritisch gekeken naar ieders functioneren. Het proces is goed verlopen.

De Raad van Toezicht heeft een diverse samenstelling en weet goed gebruik te maken van de verschillende achtergronden en capaciteiten van de leden. Er maken onder meer ondernemers en mensen met ervaring in de politiek en onderwijs deel uit van de raad, met diverse expertises. De samenwerking gebeurt voortvarend en is buitengewoon constructief. De Raad van Toezicht vergadert vijf keer per jaar met de directeur-bestuurder van de Stichting. Daarnaast vindt er maandelijks bilateraal overleg plaats tussen de voorzitter en de directeur-bestuurder.

In 2023 waren de belangrijkste onderwerpen in de vergaderingen van de Raad van Toezicht de financiële kwartaalrapportages, de begroting en de jaarrekening, de doorontwikkeling van Stad & Natuur (onder meer in Almere Poort en Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders), de gang van zaken bij grote projecten (waaronder schooltuinen en de verduurzaming van de Stad en Natuur bus) en de samenwerking met andere partijen en de professionalisering van de organisatie.

Integer en rolbewust handelen

Directeur-bestuurder en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen. Het onderwerp 'belangenverstrengeling' maakt standaard deel uit van iedere vergadering.

Financiën: van project- naar basissubsidie

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2023

Het jaar 2023 is afgesloten met een klein negatief financieel resultaat dat minder hoog is uitgevallen dan begroot. De inkomsten 2023 zijn ten opzichte van de begroting 2023 afgenomen door met name projecten welke niet afgerond zijn in 2023. Deze projecten lopen door in 2024. Vanuit de gemeente hebben we ook dit jaar weer een mooie opdracht gekregen voor het Upcyclecentrum, daarnaast zijn wij doorggegaan met programmering op het strand Kustzone Poort en hebben wij de opdracht voor de programmering van Almeersepoort bij het NBC voortgezet. Deze drie projecten zijn in 2023 voor een groot deel ondergebracht onder de basissubsidie. De deelprojecten gefinancierd uit Leader subsidie Next Level bij Natuurbelevingscentrum De Oostvaarders zijn deels in 2023 uitgevoerd. Dit project loopt door in 2024. De definitieve einddatum van dit project is 31 december 2024. In 2023 zijn wij van start gegaan met de verduurzaming van de Stad & Natuur bus. De realisatie van dit project zal in de loop van 2024 plaats vinden. In 2023 hebben wij een beschikking ontvangen voor het project Schooltuinen. Stad & Natuur heeft dit project opgestart en is volop bezig om dit project uit te rollen in de stad. Niet alle baten konden worden uitgegeven omdat er geen locatie is toegewezen waardoor investeringen en kosten in een latere periode zullen vallen.

De additionele inkomsten 2023 zijn ten opzichte van de begroting fors toegenomen. Dit komt met name door de groei van de inkomsten scholen en de forse opbrengsten van verhuur van zalen en horeca (NBC). Dit zijn inkomsten welke boven de basisopdracht van de gemeente gerealiseerd zijn. De verwachte sluiting van het NBC in 2023 is uitgesteld naar 2024 waardoor in 2023 de huurinkomsten van de horeca van het NBC volledig doorgelopen zijn.

De inkomsten van projecten zijn in 2023 ten opzichte van de begroting 2023 nagenoeg gelijk gebleven maar ten opzichte van 2022 sterk gestegen door aanvullende opdrachten van externe partners en fondsen boven de basisopdracht van de gemeente. Hiermee hebben wij extra financiering gerealiseerd waarmee wij de investeringen op locaties, nieuwe educatieve programma's en de professionalisering van de organisatie gefinancierd hebben. Hiermee konden wij de basisopdracht vanuit de gemeente flink versterken; dit is ook nodig om te kunnen voldoen aan de gestegen vraag naar onze diensten en activiteiten en gestegen kosten voor inzet personeel en onderhoud locaties. Hiervoor is de basisfinanciering niet voldoende en gelukkig kunnen we dit aanvullen met extra inkomsten. Door het negatieve resultaat is aan het herbestedingsfonds en aan de egalisatiereserve in 2023 niet toegevoegd. De aanschaf van een andere schoolbus is van het herbestedingsfonds af gegaan. Daarnaast is er een herbestedingsreserve gevormd voor een reservering voor vervanging van de excursievoertuigen bij het NBC.

Het overige negatieve resultaat is van de overige reserves afgegaan. Door ombouw van een deel van het gebouw op de Kempphaan is de dotatie aan de bestemmingsreserve materiele vaste activa een hoger bedrag dan andere jaren. Doordat het bedrag van de afwaardering van de overige reserves verklaarbaar.

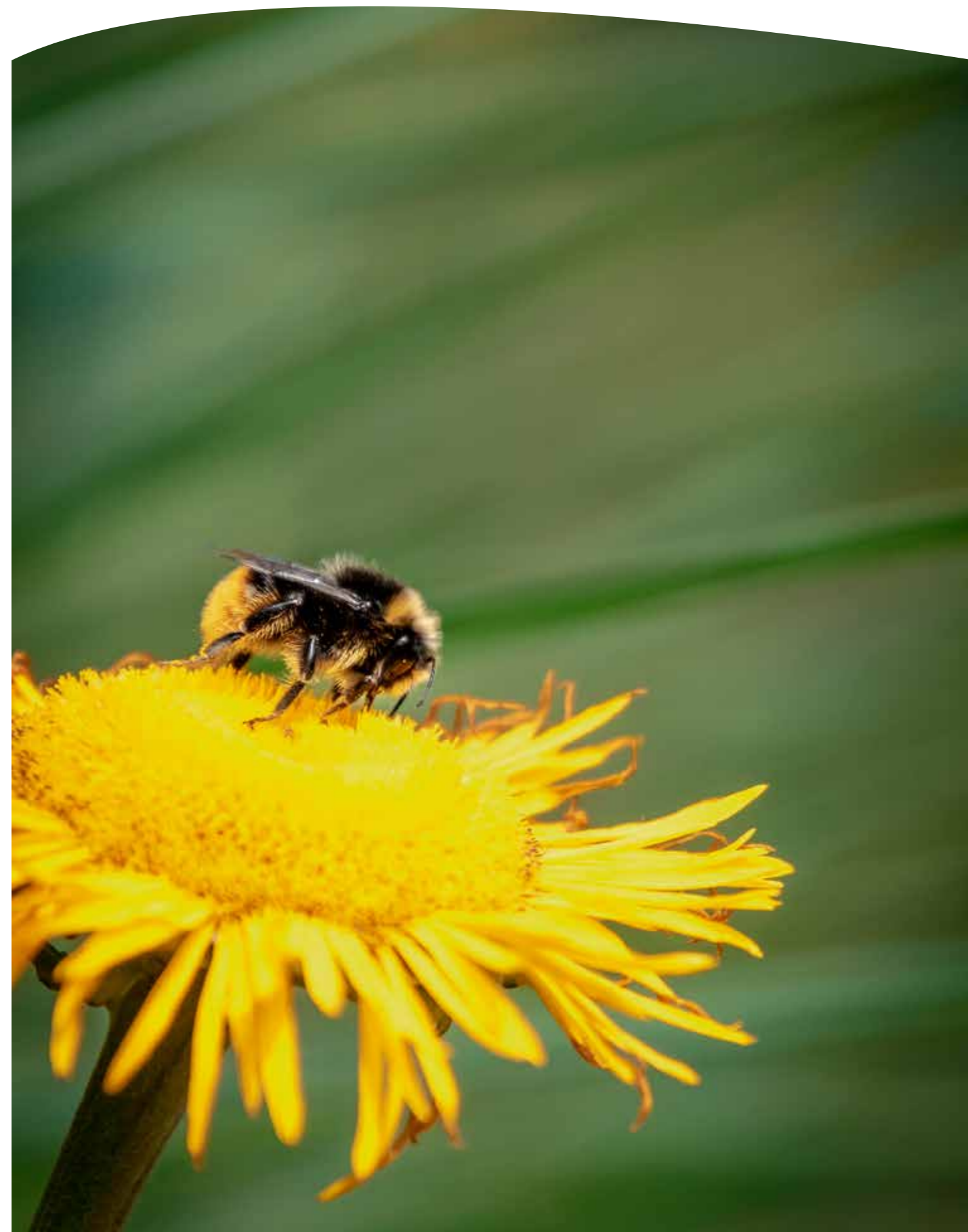
Er is in 2023 geïnvesteerd in nieuwe samenwerkingen, projectuitvoering, fondsenwerving, organisatieontwikkeling en opleiding medewerkers. Dit heeft geleid tot hogere bedrijfskosten. Daarnaast hebben wij meer kosten gemaakt om de extra verkregen opdrachten uit te voeren. Vandaar dan ook dat de totale kosten in 2023 ten opzichte van 2022 zijn toegenomen. Dit was in de begroting 2023 voorzien vandaar dat ten opzichte van de begroting de totale kosten niet zijn toegenomen.

Gedurende 2023 zijn er meerdere vacatures vervuld. Om de nieuwe projecten te kunnen uitvoeren is het medewerkers bestand gedurende 2022 uitgebreid van 18,4 fte naar 21,4 fte.

De verwachting is dat er in 2024 wederom een groei zal zijn in de overige projecten. De belangstelling voor natuurbeleving en – educatie is sterk gegroeid, het online aanbod door Stad & Natuur is vergroot en het aantal vrijwilligers is gegroeid. Kortom, naar verwachting zal de autonome groei van Stad & Natuur in 2024 worden voortgezet.

Ten aanzien van de basissubsidie van de gemeente zijn de vooruitzichten meer onzeker. In 2023 heeft Stad & Natuur reeds bijgedragen aan de benodigde bezuinigingen op de gemeentelijke begroting door een structureel bedrag van € 70.000,- in te leveren dat was begroot voor realisatie van een locatie op het strand Poort. Deze locatie wordt eenvoudiger gerealiseerd waardoor dit bedrag structureel vrijvalt.

Voor een uitgebreide financiële verantwoording over 2023 verwijzen wij graag naar onze website (www.stadennatuur.nl/jaarverslag).

Bespreking van de resultaten

Aan de hand van de opgenomen staat van baten en lasten kunnen de resultaten over 2023 en 2022 als volgt in euro's en procenten van de baten worden weergegeven:

	2023		2022
	€	%	€
Baten	3.066.566	100,0	2.631.079
Personeelskosten	817.251	26,7	882.506
Afschrijvingen materiële vaste activa	60.947	2,0	60.033
Overige personeelskosten	156.984	5,1	165.988
Huisvestingskosten	383.237	12,5	414.114
Verkoopkosten	12.071	0,4	32.237
Kantoorkosten	43.185	1,4	51.836
Algemene kosten	129.995	4,2	82.274
Automatiseringskosten	46.931	1,5	32.174
Activiteitskosten	325.725	10,6	365.819
Projectkosten	1.106.896	36,1	459.997
Som der bedrijfslasten	3.083.222	100,5	2.547.078
Bedrijfsresultaat	(16.656)	-0,5	84.001
Financiële baten en lasten	8.381	0,3	0
Netto resultaat	(8.275)	-0,3	84.001
Resultaatbestemming			
Toevoeging aan bestemmingsreserve materiële vaste activa	52.366		(17.571)
Mutatie op de overige reserves	(55.641)		45.020
Toevoeging aan de egaliseringsreserve	0		28.276
Mutatie op de herbestedingsfonds	(25.000)		28.276
Toevoeging aan de bestemmingsreserve NBC Oostvaarders	20.000		0

Balans per 31 december 2023

(na voorstel resultaatbestemming)

	31 DECEMBER 2023	31 DECEMBER 2022
ACTIVA		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	218.434	166.067
Vlottende activa		
<i>Vorderingen</i>		
Debiteuren	5.548	384.025
Overige rekening-courant	0	2.198
Overige vorderingen en overlopende activa	98.573	119.788
	104.121	506.011
<i>Liquide middelen</i>	996.894	789.300
Totaal activazijde	1.319.449	1.461.378
PASSIVA		
Stichtingsvermogen		
Overige reserves	31.052	86.693
Bestemmingsreserve NBC Oostvaarders	20.000	0
Bestemmingreserve materiële vaste activa	218.434	166.068
Egaliseringsreserve Almere	56.059	56.059
Herbestedingsfonds	31.059	56.059
	356.604	364.879
Voorzieningen		
Overige voorzieningen	58.170	27.273
Kortlopende schulden		
Schulden aan leveranciers	81.623	96.632
Belastingen en premies	57.225	38.808
Overige schulden	765.827	933.786
	904.675	1.069.226
Totaal passivazijde	1.319.449	1.461.378

2023 in cijfers

RECREATIE 2023

LOCATIE	DEELNEMERS AAN ACTIVITEITEN	DEELNEMERS ACTIVITEITEN VAN PARTNERS*	BEZOEKERS DIE GEBRUIK MAKEN VAN DE STAD & NATUUR LOCATIES**
Kemphaan	6.217	1.965	40.000
Beestenbende	507	Nvt	10.000
Den Uylpark	835	Nvt	10.000
Vroege Vogelbos	3.190	2.865	38.000
Natuurbelevingcentrum de Oostvaarders	7.000	1.100	85.000
Almeerderstrand	2.421	Nvt	Nvt
Stad en Natuur Bus	0	Nvt	Nvt
Overig (Stadscentrum, UCC, Appelboomgaard, etc)	535	Nvt	Nvt
SUBTOTAAL	20.705	5.930	183.000
Totaal recreatie 2023	209.635		

* Denk hierbij aan partijen als de Vogelwacht, IVN Almere, Almeerse Wolunie die op onze locaties ook activiteiten organiseren, of verhuur van zalen door Paviljoen de Oostvaarders en externe organisatoren

** Dit betreft schattingen

EDUCATIE PRIMAIR ONDERWIJS 2023

	LEERLINGEN	AANTAL GROEPEN
Op locatie:		
<i>Vroege Vogelbos</i>	767	33
<i>Kemphaan</i>	5.517	194
<i>Beestenbende</i>	485	20
<i>Oostvaarders</i>	783	31
<i>Den Uylpark</i>	282	12
<i>Upcyclecentrum</i>	199	8
<i>Almeerderstrand</i>	315	12
<i>Boerderijeducatie</i>	2.547	108
<i>Overige locaties, zoals boerderijen, Pampushout, etc</i>	12	1
Op school:		
112 noodhulp	2.174	54
Rijke Schooldag	859	66
Leskisten, materiaalpakketten, gastdocent of project op school	10.398	370
Totaal	24.338	909

EDUCATIE VOORTGEZET ONDERWIJS – BEROEPSONDERWIJS*

BEREIK VO-BO 2023	AANTALLEN
Workshops en gastlessen	977
Projectweken	205
Lesprogramma's	500
praktijkopdrachten	598
Stagiaires*	31
Totaal	2.311

STAGES NIVEAU	AANTAL STAGIAIRES
PRO	3
MBO	7
Totaal	10

STAGIAIRES PROJECTEN NIVEAU	AANTAL
HAVO/VWO	5
MBO	2
HBO	14
Totaal	21

* Sinds dit jaar maakt S&N een ander onderscheid tussen stages/comakers en praktijkopdrachten. Stagiaires staan genoteerd op intern (o.a. dierlocaties) en projecten (o.a. Almere meet Water en Upcyclecentrum). Praktijkopdrachten waar S&N opdrachtgever is worden vanaf 2023 los genoteerd

Bijlage 1 Nevenactiviteiten directeur-bestuurder en Raad van Toezicht

Liesbeth Bronkhorst

- Bestuurslid (Prins Bernhard) Cultuurfonds Flevoland
- Voorzitter bestuur van de Vereniging Progressief Ermelo
- Bestuurslid Playing for Succes Almere
- Bestuurslid Ver. Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling GDO

Cees Okkerse

- Voorzitter Raad van Commissarissen Coöp. Rabobank Almere (vanaf 2013 lid, vanaf 2021 vz)
- Voorzitter Stichting Lelystad Airport Moet Door! (LAMDI) (vanaf 2018)
- Lid RvC Concern voor Werk NV (vanaf 2024)
- DGA van Adstra BV

Hans Marsé

- Directeur Breedveld & Schroder BV
- Lid van de Raad van Advies van Almere City FC
- Voorzitter SPFA (lokale omroep)
- Ambassadeur Wij techniek en Techniek Nederland Flevoland

Irene van Hooff

- Voorzitter bestuur Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels (GKA)
- Bestuurslid Stichting Bosland

Wolter Tjeenk Willink

- Lid van de Raad van Advies van Almere City FC
- Ambassadeur MKB Schakelteam
- Vice-voorzitter turnvereniging TSA

Arnica Derkink

- Geen nevenfuncties

Bijlage 2 Inkomsten bedrijven en fondsen

ORGANISATIE/BEDRIJF/FONDS	SOORT BIJDRAGE
Gemeente Almere	Basissubsidie en projectbijdragen
Provincie Flevoland	Projectsubsidies
Van Wijnen	Partnerpakket
Breedveld en Schroder	idem
Cisper Electronics	idem
Boogaart	idem
999 games	Idem
Rabobank Almere	Bijdrage verduurzaming bus
Rabobank Almere	Club Support Actie
Provincie Flevoland	Project Leven met water
Baken Stad	Project Sterk Techniek Onderwijs
Oranjefonds	Bijdrage NL Doet
Tafelronde Almere	Fundraising
Ultimum	Korting op IT pakket
Dierenkliniek Hart voor Almere	Korting op afname diensten
AllGo	Bijdrage bomenroute
Reimert BV, IVN Almere	Bijdrage beweegroute Vroege Vogelbos

Colofon

CONTACT

Stichting Stad & Natuur Almere
Kemphaanstraat 1
1358 AD Almere
T 036 547 50 50
info@stadennatuur.nl
www.stadennatuur.nl

Fotografie:

Erwin Budding Photography: voorkant, 12, 15, 15, 23, 30, 37

Jorn van Eck fotografie: 8, 27, 40 en 47

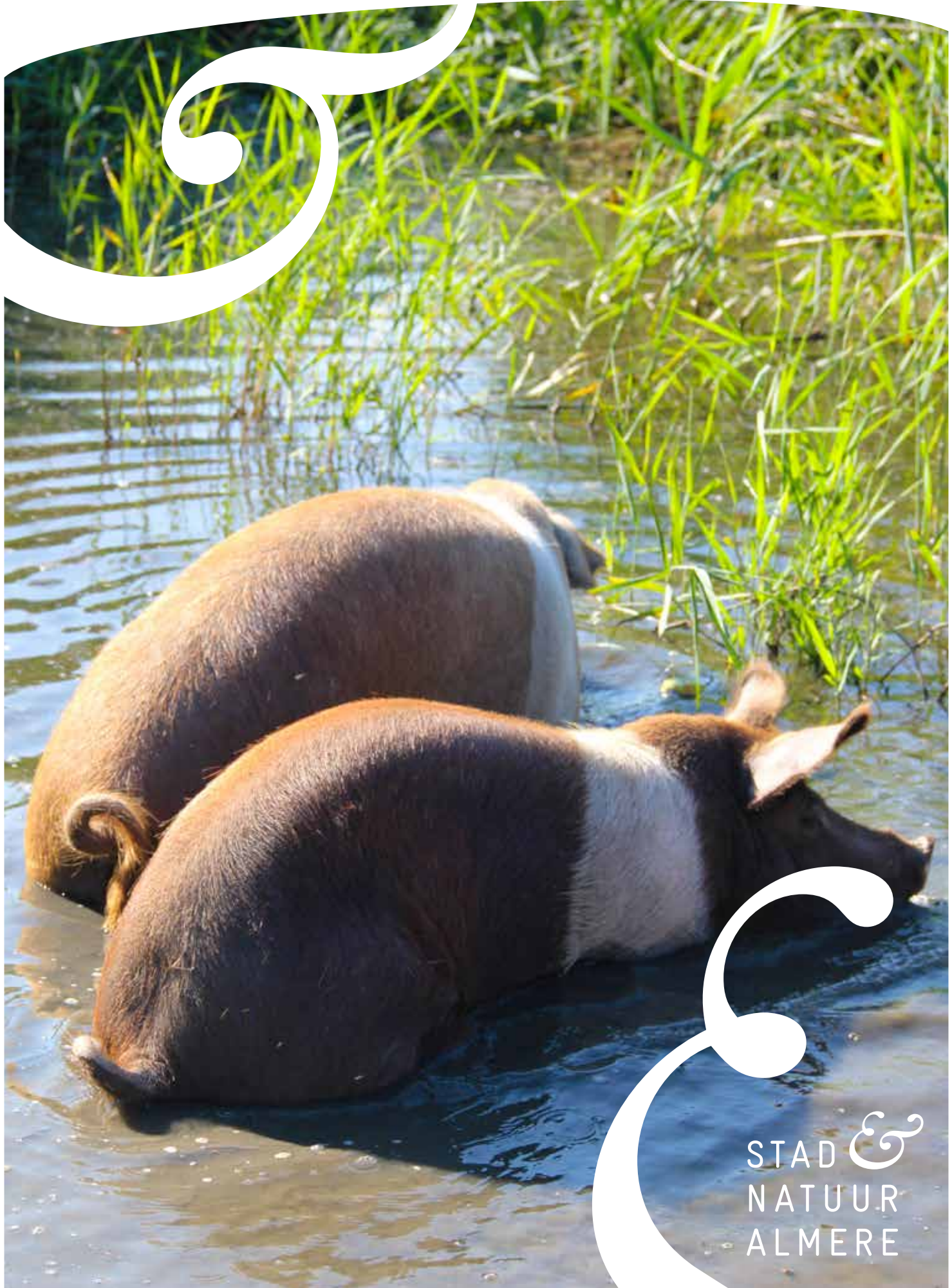
Mell Photography: 11

Roosmaryne fotografie: 19

Stad & Natuur: 20, 49, 56

Mei 2024

STAD & NATUUR ALMERE werkt aan een groene en gezonde stad

STAD &
NATUUR
ALMERE